

Верховний
Суд

Особливості оцінки доказів отриманих під час дії воєнного стану

Сергій ФОМІН
суддя Касаційного кримінального суду

Відповідно до частини 3 статті 7 КПК зміст та форма кримінального провадження в умовах воєнного стану повинні відповідати загальним засадам кримінального провадження, зазначеним у частині першій цієї статті, з урахуванням особливостей здійснення кримінального провадження, визначених розділом IX-І цього Кодексу.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року. Набрав чинності 01 травня 2022 року.

Відповідно до частини 5 статті 87 КПК в умовах воєнного стану положення цієї статті застосовуються з урахуванням особливостей, визначених статтею 615 цього Кодексу.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022 року. Набрав 01.05.2022.

НАЛЕЖНИЙ СУБ'ЄКТ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДОПУСТИМОСТІ ОТРИМАНИХ ДОКАЗІВ

За змістом статей 36, 37, 110 КПК рішення про призначення (визначення) прокурора, який здійснюватиме повноваження прокурора у конкретному кримінальному провадженні, та у разі необхідності групи прокурорів, які здійснюватимуть повноваження прокурорів у конкретному кримінальному провадженні, обов'язково повинно прийматись у формі постанови, яка має міститись у матеріалах досудового розслідування для підтвердження факту наявності повноважень. Така постанова має відповідати передбаченим КПК вимогам до процесуального рішення в формі постанови, у том числі, бути підписаною службовою особою, яка її прийняла.

Відсутність зазначеної постанови в матеріалах досудового розслідування або її непідписання керівником відповідного органу прокуратури обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані під наглядом і процесуальним керівництвом прокурора (прокурорів), який не мав на те законних повноважень.

Постанова об'єднаної палати ККС ВС від 22.02.2021

Справа № 754/7061/15

Провадження № 51-4584 кмо 18

Постанова про доручення досудового розслідування іншому органу досудового розслідування, її обґрунтування та вмотивування має бути предметом дослідження суду в кожному кримінальному провадженні, яка здійснюється з урахуванням його конкретних обставин. Результати такого дослідження утворюють підстави для подальшої оцінки отриманих у результаті проведеного досудового розслідування доказів з точки зору допустимості.

У разі доручення Генеральним прокурором, керівником обласної прокуратури, їх першими заступниками та заступниками здійснення досудового розслідування кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування без встановлення неефективності досудового розслідування органом досудового розслідування, визначеним ст. 216 КПК, зазначені уповноважені особи діятимуть поза межами своїх повноважень. У такому випадку матиме місце недотримання належної правової процедури застосування ч. 5 ст. 36 КПК та порушення вимог статей 214, 216 КПК.

Наслідком недотримання належної правової процедури як складового елемента принципу верховенства права є визнання доказів, одержаних в ході досудового розслідування недопустимими на підставі ст. 86, п. 2 ч. 3 ст. 87 КПК як таких, що зібрані (отримані) неуповноваженими особами (органом) у конкретному кримінальному провадженні, з порушенням установленого законом порядку.

Постанова Об'єднаної палати ККС ВС від 24.05.2021

Справа № 640/5023/19

Провадження № 51-2917кмо20

Згідно з частиною 5 статті 36 КПК у новій редакції Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), керівник обласної прокуратури, їх перші заступники та заступники своєю вмотивованою постановою мають право доручити здійснення досудового розслідування будь-якого кримінального правопорушення іншому органу досудового розслідування, у тому числі слідчому підрозділу вищого рівня в межах одного органу, у разі неефективного досудового розслідування або за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають функціонування відповідного органу досудового розслідування чи здійсненням ним досудового розслідування в умовах воєнного стану.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022 року. Набрав 01.05.2022.

За приписами статей 39, 110, ч. 1 ст. 214 КПК рішення про призначення (визначення) групи слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування, визначення старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих, обов'язково приймається у формі, яка повинна відповідати визначеним кримінальним процесуальним законам вимогам до процесуального рішення у формі постанови.

Відсутність такого процесуального рішення в матеріалах кримінального провадження обумовлює недопустимість доказів, зібраних під час досудового розслідування, як таких, що зібрані неуповноваженою на те особою.

Постанова об'єднаної палати ККС ВС від 04.10.2021

Справа № 724/86/20

Провадження № 51-1353кмо21

Повноваження керівника органу досудового розслідування визначати слідчого (слідчих), який здійснюватиме досудове розслідування, у формі письмового «доручення», яке містить ті самі реквізити, що й постанова, зокрема: посада особи керівника органу досудового розслідування, час і місце складання доручення, підстави для його винесення (статті 39, 214 КПК), номер кримінального провадження, внесеного до ЄРДР, попередню правову кваліфікацію та вказівки щодо проведення якісного, ефективного і оперативного досудового розслідування (як у цій справі), не суперечить вимогам ст. 39 КПК і є достатнім документом для наділення такого слідчого повноваженнями здійснювати досудове розслідування у конкретному кримінальному провадженні.

Прийняття рішення саме у такій письмовій формі (а не у формі постанови) не свідчить, що досудове розслідування здійснювалося неуповноваженою особою і що отримані під час такого розслідування докази є недопустимими на цих підставах.

Постанова ККС ВС від 25.08.2021

Справа № 663/267/19

Провадження № 51-3344 км 20

Процесуальне рішення керівника відповідного органу досудового розслідування про визначення групи слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування, старшого слідчої групи, який керуватиме діями інших слідчих, має відповідати вимогам ст. 110 КПК. При цьому, враховуючи вимоги ч. 6 вказаної статті, таке рішення повинно бути виготовлене на офіційному бланку та підписане службовою особою, яка його прийняла.

Таким чином у разі, якщо процесуальне рішення про визначення слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування, прийнято не у формі «постанови», а у формі «доручення», однак зміст, структура і обсяг викладеної у ньому інформації відповідають вимогам КПК, то потрібно констатувати, що у відповідному кримінальному провадженні є процесуальне рішення, яким належно визначено слідчих, які здійснюватимуть досудове розслідування.

Постанова ККС ВС від 21.03.2023

Справа № 336/941/19

Провадження № 51-298км23

Постанови керівника органу досудового розслідування про визначення слідчого або групи слідчих, старшого групи слідчих, які здійснювали досудове розслідування, можуть бути надані прокурором та оголошені під час судового розгляду у випадку, якщо під час дослідження доказів в учасників провадження виникне сумнів у їх достовірності, з огляду на те, що ці докази було зібрано неуповноваженими особами.

Якщо в суді першої інстанції це питання не ставилось, а виникло під час апеляційного чи касаційного розгляду, такі процесуальні документи можуть бути надані суду апеляційної чи касаційної інстанції в межах перевірки доводів, викладених в апеляційній чи касаційній скаргах.

Постанова об'єднаної палати ККС ВС від 14.02.2022

Справа № 477/426/17

Провадження № 51-4963 кмо 20

Стаття 39 КПК доповнена частиною четвертою такого змісту:

"Керівник органу досудового розслідування під час дії воєнного стану має право своєю вмотивованою постановою, погодженою з керівниками відповідних органів досудового розслідування, утворювати міжвідомчі слідчі групи та визначати у їх складі старшого слідчого, який керуватиме діями інших слідчих».

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022 року. Набрав 01.05.2022.

Чинний кримінальний процесуальний закон не містить приписів щодо обов'язкового призначення слідчого чи прокурора у кримінальному провадженні, яке було виділено або об'єднано з іншим, якщо після початку досудового розслідування вже було визначено слідчого, прокурора, або ж групу слідчих чи прокурорів для його проведення

Постанова ККС ВС від 14.09.2022

Справа № 740/2968/16-к

Провадження № 51-400 км22

Аналогічна позиція:

Постанова ККС ВС від 17.10.2022

Справа № 564/2082/16-к

Провадження № 51-2409км22

Проведення обшуку житла слідчим, який не мав повноважень у кримінальному провадженні є порушенням вимог КПК та тягне недопустимість протоколу обшуку, згідно з вимогами ст. 87 КПК. Надана копія постанови начальника відділу поліції визнана неналежним підтвердженням повноважень слідчого, оскільки в реєстрі матеріалів кримінального провадження, наданому учасникам провадження, дані про наявність постанови про створення групи слідчих відсутні.

Постанова ККС ВС від 29.01.2020

Справа № 473/3712/18

Провадження № 51-4540км19

Відсутність права у слідчого, прокурора доручати проведення обшуку оперативним підрозділам.

Постанова ККС ВС від 29.01.2019

Справа № 466/896/17

Провадження № 51-7795 км 18

Виконання ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи покладається особисто на слідчого чи прокурора і не може бути доручене відповідним оперативним підрозділам.

*Постанова **об'єднаної** палати ККС ВС від 06.12.2021*

Справа № 663/820/15-к

Провадження № 51-2075 кмо 20

Визначення в ухвалі слідчого судді конкретного слідчого або прокурора, які мають здійснювати обшук, знаходиться поза межами повноважень слідчого судді. Основною формою процесуальної взаємодії прокурора зі слідчим, яка вживається на всіх етапах досудового розслідування, є надання письмових вказівок та доручень. В той же час якщо закон прямо не вимагає письмової форми, прокурор має право надавати доручення та вказівки слідчому про виконання процесуальних дій усно.

Постанова ККС ВС від 07.10.2020

Справа № 725/1199/19

Провадження № 51-5720км19

Відсутність у ЄРДР інформації про слідчого, який проводив огляд місця події не виключає наявність у слідчого повноважень на вчинення цієї процесуальної дії.

Постанова ККС ВС від 18.02.2020

Справа № 199/8582/18

Провадження № 51-6385 км 19

ПОЗИЦІЯ ПОДОЛАНА!

Оскільки слідчий не мав повноважень приймати рішення про призначення судово-медичної експертизи, бо він не входив до складу групи слідчих, яким доручено досудове розслідування, висновок експерта як доказ є недопустимим.

Постанова ККС ВС від 07.08.2019

Справа № 555/456/18

Провадження № 51-2676км19

Висновок щодо застосування норми права

У випадку призначення експертизи слідчим, який не входить до складу визначеної у кримінальному провадженні слідчої групи суд, вирішуючи питання про допустимість даних висновку експерта як доказів, повинен у межах доводів сторін перевірити, чи призвів спосіб призначення експертизи до порушення тих чи інших прав і свобод людини, передбачених Конвенцією та/або Конституцією України. У разі визнання доказів недопустимими суд має вмотивувати свої висновки про істотне порушення вимог кримінального процесуального закону, зазначивши, які саме й чиї права і свободи було порушено і в чому це виражалось.

Оцінюючи докази на предмет допустимості відповідно до критеріїв, встановлених кримінальним процесуальним законом, суд виходить з обставин конкретної справи і також повинен вмотивувати своє рішення.

Постанова Великої Палати ВС від 31.08. 2022

Справа № 756/10060/17

Провадження № 13-3 кс 22

За змістом ч. 1 ст. 87 КПК доказ має бути визнаний недопустимим лише за умови, якщо він отриманий виключно в результаті дій, що становили істотне порушення прав та свобод людини. Водночас, якщо відповідний доказ із неминучістю був би отриманий незалежно від такого порушення прав підозрюваного, такий доказ може бути визнаний допустимим (доктрина «неминучого виявлення» є одним із виключень з доктрини «плодів отруйного дерева»). Отже, для вирішення питання про допустимість чи недопустимість в цілому протоколу огляду місця події та речових доказів, виявлених під час цього огляду, суд апеляційної інстанції повинен з урахуванням специфічних обставин цього кримінального провадження з'ясувати чи існують об'єктивні підстави вважати, що місце знаходження трупа було б із неминучістю виявлено незалежно від показань засудженого.

Постанова ВС від 26.09. 2022
Справа № 737/641/17
Провадження № 51-6562 км 18

СПРАВА “СВЕТІНА ПРОТИ СЛОВЕНІЇ” від 22 травня 2018 року

На думку Верховного суду Словенії, інформація про те, що текстове повідомлення з сексуальним змістом, що було відправлене з телефону заявника, була б неминуче виявлено або (i) шляхом простого виклику на номер, із якого було відправлено повідомлення (ii) шляхом перевірки SIM-карти телефону заявника (для чого, на думку Верховного суду, ніякого судового наказу не було потрібно), або (iii) на підставі судового наказу, який по суті був пізніше виданий. Зважаючи на цей висновок, Верховний суд визнав, що незалежно від того, що поліція вивчила телефон заявника без судового наказу, ідентифікація номера мобільного телефону заявника, як джерела відправленого текстового повідомлення, не є недопустимим доказом, що повинен бути виключеним з матеріалів справи (пункт 29 Рішення).

ЄСПЛ зазначив, що, хоча і можливо, що дані, отримані незаконним чином із мобільного телефону заявника, відіграли певну роль на початковому етапі розгляду, що призвів до арешту заявника, вони не використовувалися як докази під час судового розгляду. Він зазначає, що засудження заявника ґрунтувалося на ряді інших інкримінуючих доказів, не пов'язаних із незаконно отриманими даними. (див. приклади аналогічних обґрунтувань, Шенк, наводиться вище, § 48; Биков, наводиться вище, §§ 96-98; і Сіністаж та інші проти Чорногорії №№ 1451/10 та 2 інших, §178, 24 листопада 2015 року) (пункт 50 Рішення).

Вірно, що національні суди, посилаючись на незначний вплив, який незаконна перевірка мала на результати розгляду і на неминучість виявлення оспорюваних доказів (див. пункти 22, 26 і 29 вище), відхилили клопотання заявника про виключення доказів (див. пункт 57 вище). Однак, Суд розглянув це питання відповідно до § 1 статті 6 Конвенції і встановив, що справедливість кримінального провадження щодо заявника не була порушена (пункт 60 Рішення).

Оскільки заявник має право подавати на підтвердження своєї заяви речі і документи, їх отримання органами досудового розслідування до внесення відомостей про вчинення злочину до ЄРДР не зумовлює їх недопустимість як доказів.

Постанова ККС ВС від 30.04. 2020

Справа № 640/19897/16-к

Провадження № 51-6241 км 19

За приписами ч. 2 ст. 283 КПК, яка визначає форми закінчення досудового розслідування, саме прокурор зобов'язаний у найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: 1) закрити кримінальне провадження; 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернутися до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Системне тлумачення кримінальних процесуальних норм, передбачених статтями 283, 284 КПК, свідчить, що право обрати ту чи іншу форму закінчення досудового розслідування належить до дискреційних повноважень прокурора в кримінальному провадженні.

Постанова ККС ВС від 30.11.2022

Справа № 761/13804/22

Провадження № 51-3067 км 22

Відповідно до пункту 2 частини 1 статті 615 КПК у разі введення воєнного стану та якщо відсутня об'єктивна можливість виконання у встановлені законом строки слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 189, 233, 234, 235, 245, 247, 248 та 294 цього Кодексу такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури з урахуванням вимог глави 37 цього Кодексу за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором;

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про попереднє ув'язнення" щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» від 3 березня 2022 року. Набрав чинності 08.03.2022 року.

Відповідно до пункту 20-7 розділу IX «Перехідні положення» Під час дії надзвичайного або воєнного стану на території України тимчасовий доступ до речей і документів, визначених у пунктах 2, 5, 7, 8 частини першої статті 162 цього Кодексу, здійснюється на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про електронні комунікації" щодо підвищення ефективності досудового розслідування "за гарячими слідами" та протидії кібератакам» від 15 березня 2022 року. Набрав чинності 22 березня 2022 року.

Таким чином з 22 березня 2022 року до 01 травня 2022 року відомості, які можуть становити лікарську таємницю відомості, які можуть становити банківську таємницю, інформація, яка знаходиться в операторів та провайдерів телекомунікацій, про зв'язок, абонента, надання телекомунікаційних послуг, у тому числі отримання послуг, їх тривалості, змісту, маршрутів передавання тощо, персональні дані особи, що знаходяться у її особистому володінні або в базі персональних даних, яка знаходиться у володільця персональних даних здійснювалося на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури.

Відповідно до пункту 2 частини 1 статті 615 КПК у разі введення воєнного стану та якщо відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 186, 187, 189, 190, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245-248, 250 та 294 цього Кодексу, такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури з урахуванням вимог статті 37 цього Кодексу за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року. Набрав чинності 01 травня 2022 року.

Таким чином з 01 травня 2022 року до теперішнього часу якщо відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень щодо надання дозволу на тимчасовий доступ до речей і документів, арешт майна, обшук житла чи іншого володіння, отримання зразків для експертизи, проведення негласної слідчої (розшукової) дії, а також продовження строків досудового розслідування такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури

Пункт 2 частини 1 статті 615 КПК діє у такій редакції:

"2) відсутня об'єктивна можливість виконання слідчим суддею повноважень, передбачених статтями 140, 163, 164, 170, 173, 206, 219, 232, 233, 234, 235, 245-248, 250 та 294 цього Кодексу, - такі повноваження виконує керівник відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором.

Рішення керівника органу прокуратури приймається у формі постанови та має містити обґрунтування правомірності здійснення ним повноважень слідчого судді".

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 27.07.2022 року Набрав чинності 25.08.2022 року.

Частина 6 статті 110 КПК доповнена абзацом другим такого змісту:

"У разі необхідності постанова слідчого, прокурора виготовляється в електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису службової особи, яка прийняла відповідне процесуальне рішення, або створюється з використанням Інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування відповідно до статті 106-1 цього Кодексу".

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про електронні комунікації" щодо підвищення ефективності досудового розслідування "за гарячими слідами" та протидії кібератакам» від 15.03.2022 року. Набрав чинності 22.03.2022 року.

Відповідно до частини 9 статті 615 КПК під час дії воєнного стану обвинувальні акти, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності скеровуються та розглядаються судами, в межах територіальної юрисдикції яких закінчено досудове розслідування, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя - найбільш територіально наближеним до нього судом, що може здійснювати правосуддя, або іншим судом, визначеним у порядку, передбаченому законодавством.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року. Набрал чинності 01 травня 2022 року.

Згідно з частиною 9 у чинній редакції:

"Під час дії воєнного стану обвинувальні акти, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності скеровуються та розглядаються судами, у межах територіальної юрисдикції яких вчинено кримінальне правопорушення, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати відповідним судом правосуддя - судом, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що закінчив досудове розслідування, або іншим судом, визначеним у порядку, передбаченому законодавством";

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 27.07.2022 року Набрав чинності 25.08.2022 року.

Частина 4 статті 95 викладена в такій редакції:

«Суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання, або отриманих у порядку, передбаченому статтею 225 цього Кодексу. Суд не вправі обґрунтовувати судові рішення показаннями, наданими слідчому, прокурору, або посилатися на них, крім порядку отримання показань, визначеного статтею 615 цього Кодексу»;

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14.04.2022 року. Набрав 01.05.2022.

Згідно з частиною 11 статті 615 КПК показання, отримані під час допиту свідка, потерпілого, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо хід і результати такого допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.

Показання, отримані під час допиту підозрюваного, у тому числі одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, у кримінальному провадженні, що здійснюється в умовах воєнного стану, можуть бути використані як докази в суді виключно у випадку, якщо у такому допиті брав участь захисник, а хід і результати проведення допиту фіксувалися за допомогою доступних технічних засобів відеофіксації.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року. Набрав чинності 01 травня 2022 року.

Суд вважає, що положення «суд може обґрунтовувати свої висновки лише на показаннях, які він безпосередньо сприймав під час судового засідання» (перше речення частини 4 статті 95 КПК), не може тлумачитися як безумовна заборона використання показань, які особа давала перед іншим складом суду у тій же справі.

Суд також вважає, що показання під час минулого розгляду за своїми правовими властивостями і наслідками подібні до тих, що отримані в порядку статті 225 КПК. Дійсно, стаття 225 КПК передбачає в певних випадках можливість судового допиту особи під час досудового розслідування, і такі показання є допустимими за умови дотримання порядку, передбаченого цим положенням. Найбільш істотними складовими цього порядку є здійснення допиту перед суддею в судовому засіданні, участь сторін та дотримання правил допиту, передбачених для судового розгляду.

Суд зауважує, що стаття 6 Конвенції не встановлює будь-яких правил допустимості доказів, які є перш за все предметом регулювання національного закону. Тому практика ЄСПЛ, яка визнає прийнятним використання показань, що надавалися поліції, не може бути використана судом для обґрунтування використання позасудових показань, недопустимих відповідно до другого речення частини 4 статті 95 КПК. Але Суд використовує підходи, розроблені ЄСПЛ, для аналізу можливості використання показань, наданих під час минулого судового розгляду.

Постанова ККС ВС від 19.11.2019

Справа № 750/5745/15-к

Провадження № 51- 10195 км 18

Суд не допитав свідків, а прослухав звукозапис допиту в іншому суді, чим порушив принцип безпосередності дослідження доказів.

Постанова ККС ВС від 07.06.2018

Справа № 720/2612/15-к

Провадження № 51- 3750 км 18

Відеозапис допиту свідка в порядку статті 225 КПК визнано недопустимим доказом внаслідок відсутності попередження про кримінальну відповідальність за відмову давати показання і за дачу завідомо неправдивих показань.

Постанова ККС ВС від 21.05.2019

Справа № 220/298/16-к

Провадження № 51- 9919 км 18

Показання свідка, допит якого здійснено за відсутності сторони захисту, в порушення вимог ст. 225 КПК, є недопустимим та підлягає виключенню із оскаржуваних судових рішень.

Постанова ККС ВС від 07.10.2020

Справа № 545/2755/17

Провадження № 51- 467 км 20

Постанова об'єднаної палати ККС ВС з висновком. Щодо участі засудженого у судовому розгляді у режимі відеоконференції, без його згоди, за наявності клопотання про безпосередню його участь.

З урахуванням положень ч. 2 ст. 336 КПК, які кореспондуються з вимогами ст. 85-3 КПК 1960 року, прийняття судом рішення про здійснення дистанційного судового провадження, в якому поза межами приміщення суду перебуває обвинувачений, який заявив клопотання про безпосередню участь у судовому розгляді, крім випадків здійснення дистанційного судового провадження в умовах воєнного стану, згідно приписів ст. 412 КПК є істотним порушенням вимог кримінального процесуального закону.

Якщо в силу захворювання стан здоров'я обвинуваченого перешкоджає його безпосередній участі в судовому засіданні або становить загрозу чи небезпеку життю, здоров'ю інших учасників судового процесу, необхідним є вжиття заходів щодо відкладення судового розгляду на строк, об'єктивно необхідний для їх усунення. У разі непереборності виниклих загроз, відповідно до вимог ст. 336 КПК, суд мотивованою ухвалою, з наведенням відповідного обґрунтування, повинен ухвалити рішення про проведення дистанційного судового провадження в режимі відеоконференції за участю обвинуваченого.

Постанова об'єднаної палати ККС ВС від 21.10.2022

Справа № 415/1698/12-к

Провадження № 51-4999 кмо 20

Згідно з абзацом 2 частини 7 статті 223 КПК обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюються з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної слідчої (розшукової) дії, крім особливостей, встановлених статтею 615 цього Кодексу.

Відповідно до абзацу 3 пункту 1 статті 615 КПК при проведенні обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи, якщо залучення понятих є об'єктивно неможливим або пов'язано з потенційною небезпекою для їхнього життя чи здоров'я, відповідні слідчі (розшукові) дії проводяться без залучення понятих. У такому разі хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи в обов'язковому порядку фіксуються доступними технічними засобами шляхом здійснення безперервного відеозапису.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» від 14 квітня 2022 року. Набрав чинності 01 травня 2022 року.

Частина 6 статті 236 КПК у новій редакції:

6. Слідчий, прокурор під час проведення обшуку має право відкривати закриті приміщення, сховища, речі, долати системи логічного захисту, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється їх відкрити чи зняти (деактивувати) систему логічного захисту або обшук здійснюється за відсутності осіб, зазначених у частині третій цієї статті.

Якщо під час обшуку слідчий, прокурор виявив доступ чи можливість доступу до комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, для виявлення яких не надано дозвіл на проведення обшуку, але щодо яких є достатні підстави вважати, що інформація, що на них міститься, має значення для встановлення обставин у кримінальному провадженні, прокурор, слідчий має право здійснити пошук, виявлення та фіксацію комп'ютерних даних, що на них міститься, на місці проведення обшуку.

Особи, які володіють інформацією про зміст комп'ютерних даних та особливості функціонування комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, можуть повідомити про це слідчого, прокурора під час здійснення обшуку, відомості про що вносяться до протоколу обшуку.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про електронні комунікації" щодо підвищення ефективності досудового розслідування "за гарячими слідами" та протидії кібератакам» від 15.03.2022 року. Набрал чинності 22.03.2022 року

Стаття 245-1 КПК Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису

1. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису полягає в одержанні слідчим, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, копій фото- або кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режимі, за виключенням місць, що відносяться до приватних помешкань осіб.

2. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису здійснюється на підставі постанови слідчого, прокурора та, за необхідності, за участю спеціаліста.

3. Для здійснення зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису особі, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, пред'являється постанова слідчого, прокурора.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України "Про електронні комунікації" щодо підвищення ефективності досудового розслідування "за гарячими слідами" та протидії кібератакам» від 15.03.2022 року. Набрав чинності 22.03.2022 року

Стаття 241 КПК Освідування особи

1. Дізнавач, слідчий, прокурор здійснює освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на його тілі, одязі, в якому він перебуває, слідів кримінального правопорушення та їх вилучення або виявлення особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу.

2. Перед початком освідування особі пропонується добровільно пройти освідування на підставі постанови дізнавача, слідчого, прокурора, а в разі її відмови освідування здійснюється примусово виключно на підставі постанови прокурора. У разі необхідності освідування здійснюється за участю судово-медичного експерта, лікаря або спеціаліста.

3. Освідування, яке супроводжується оголенням освідуваної особи, здійснюється особами тієї ж статі, за винятком здійснення освідування лікарем. Дізнавач, слідчий, прокурор не вправі бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, якщо це пов'язано з необхідністю оголювати особу, яка підлягає освідуванню.

При освідуванні не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або є небезпечними для її здоров'я. Застосування примусу допускається лише у межах, необхідних для досягнення мети освідування.

За необхідності здійснюється фіксування наявності чи відсутності на тілі особи, яка підлягає освідуванню, одязі, в якому вона перебуває, слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет шляхом фотографування, відеозапису чи застосування інших технічних засобів. Зображення, демонстрація яких може розглядатися як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватися лише суду під час судового розгляду.

4. Про проведення освідування складається протокол згідно з вимогами цього Кодексу, копія якого надається особі, освідування якої здійснювалося";

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» від 27.07.2022 року. Набрав чинності 25.08.2022 року.

Верховний
Суд

Дякую за увагу!